

Maamesilasena maailmas ehk lihtsalt Jüri Talveti meetodist¹

Arne Merilai

Teesid: Artikkel defineerib maailmakirjanduse professor Jüri Talveti komparativistlikku meetodit nii maamesilase metafoori kui ka tema poolt tutvustatud mõistete *edaphos* ('pind') ja *episteme* ('teadmine') kaudu. Võrdleva kirjandusteadlase ülesanne on kahesuunaline: tutvustada eesti kirjandust maailmas ja vahendada mujal loodut meie kultuurile. Kuigi õpetlaste teoreetiline metasüsteem ja mõistevõrk – *episteme* – võib areneda väga keeruliseks, peab see alati juurduma *edaphos*'es kui toitvas pinnases, mille loovad sõnakunstiteosed ja rahvuslikud kirjanduslood. Avardades võrdlevat *edaphos*'t, aktiveerime ja rikastame ka maailma *episteme*'t.

Märksõnad: eesti kirjandus, maailmakirjandus, võrdlev kirjandusteadus, uurimismeetodid, Jüri Talvet

Värske Tartu Ülikooli audoktor Thomas Salumets Briti Columbia Ülikoolist Vancouveris pidas oma promoveerimisjärgse külalisloengu teemal „Keeruline lihtsus: Pärt – Richter – Kaplinski“.² Nii nagu tema tänukõne ülikooli aulas päev varem, põhines ka ta avalik loeng uuslihtsuse ideel. Salumetsa sõnul on see üha nähtavamalt kujunemas maailma intellektuaalseks põhi-vooluks: tung läbi keerulisuse tagasi lihtsuse juurde. Salumetsa visioonist võiksime ka Jüri Talveti meetodi iseloomustamiseks inspiratsiooni leida. Raske on kergeks saada, nagu ütles budistlik- taoistlik Jaan Kaplinski. Armasta iga nooti justkui jumala loodud rohuliblet ja lillekest, iseväärtusena, nagu komponeerib kellamängu meister Arvo Pärt (vt Shenton 2012: 2; Brauneiss 2010: 112). Või mida pidas silmas Jeesus Kristus, kui ütles: saage vaimus vaeseks, sest nende päralt on taevariik (Mt 5:3). Jüri Talvet ise, peab ütleva, süvenenud barokiuurijana, nende nimedega oma kirjutistes ei žongleeri, kuigi jumalapoja teisik Don Quijote või tellurismi poeetika – ehk lihtsa maa ürgne mõju elanikele tema pinnal – oleks juba igati asjakohane. Aga ometi, sama suundumus lihtsuse väljapuhastamise suunas kumab ilmselt läbi ka Talveti ülierudeeritud, rikkalike ja aktiivkasutuses andmehulkade alt. See viitab toetumisele algpõhjade kindlusele ja esmasusele, lõppude lõpuks. Sellepärast ka tema Juhan Liivi monograafia viimati: meie lihtsuse laulik (vt Talvet 2012). Kuigi praegu me teame juba kindlalt, et isegi vaene Liiv arendas oma lihtsuse esteetika välja meetoodiliselt, teadlikult (vt Kirs 2015).

---

1 Artikkel põhineb 12. detsembril 2015 Tartu Ülikooli konverentsil „Maamesilasena maailmas: Jüri Talvet 70“ peetud kõnel. Artikli valmimist on toetanud HTMi uurimisprojekt „Eesti kirjandus võrdleva kirjandusuurimise paradigmas“ (IUT20-1).

2 2. dets 2015, <http://www.uttv.ee/naita?id=23017>.

Nii-öelda mõtteteaduse alusel, nagu ütles skeptiline vana madrus Jaan Oksa samanimelisest novellist. Kuid enne tuleb siiski keeruliseks saada, et siis jälle tagasi lihtsaks tahta.

Niisiis – lihtsus. Kuidas võtta lihtsalt, Einsteini moodi kokku Jüri Talveti valem, tema kui uurija ja mõtleja meetodi definitsioon? Kas see on üldse võimalik? Kas tal oleks selline tuumne valem? Või eksime seda otsides ära maailma- ja eesti kirjanduse lõppematute autorite ja teoste riulite vahele, leidmata seda kõrgemat või sügavamalt vaatepunkti, mis meid labürindist välja juhataks, selle põhiplaani ülevaatlilikult, kokkuvõtlikult selgeks teeks? Ma siiski arvan, et sellise valemi väljapuhastamine on täiesti võimalik. Loomulikult, ega ükski valem saa olla absoluutne, sest alati jääb midagi süsteemist väljapoole, kuid fookusi siiski tabatakse ja üldistavalt formuleeritakse. Ning küllap Talvet juhatab meid õigele teele, kui me kuskil päris rappa läheme – kus igav liiv ja tühi väli.

Talvet on – see on meie esimene assotsiatsioon – kõige väljapaistvamalt komparativist. *Professor of Comparative Literature*, maakeeli maailmakirjanduse professor. See tähendab, et teda määratleb võrdlemine ja seletav seostamine, tõlgendavale sümbioosile pürgimine. Jüri Talvet – see on, kujundlikult võttes, maamesilane maailmas: koduselt maavillane ja toimekalt ülemaailmne samaaegselt, ilma vähimagi katakreetilise vastuoluta. See ei ole võimatu oksüümoron, vaid tegelik sümbioos. Kahtlemata on mingi lõhe siin aluseks, kuid seda võimsam on lahknevaid külgi lõimiv vaimuvägi. Võimsam kui meil kõigil teistel, see on selgemast selge.

Maamesilase kujund tundub esmapilgul ehk üllatav, kuid see on Talveti enda viide. Kui ma meie kirjandusteadusliku raamatusarja „*Studia litteraria Estonica*“ peatoimetajana hakkasin tasapisi uurima, mis võiks olla tema koostamisel oleva artiklimonograafia kaanevinjeti motiiviks, siis pakkus ta välja kumalase pildi. See oli ilmutuslik üllatus, sest tõde on teatavasti illuminatiivne: just seda meil tarvis oligi.

Millised seosed meil tekivad kumalase-kimalase ehk maamesilasega ühenduses? Maa-mesilane: ta elab maa sees ja tuleb maa seest, tema pesa on tarnamätta või kõdukännu all või kivide vahel. Ta ei ole ilmselt nii sotsiaalne kui tarumesilane, rohkem tagasihoidlik ja individualistlikum, kes hoolitseb väiksema pere eest. Väljanägemine on tal harukordsem ning mõnusam: sümpaatselt tõntsakas, soojalt karune ja kirkamate oranž-kollaste ehk tumekuldsete värvidega musta kontrastis. Ta näib võibolla flegmaatilisem, aga on muidugi uskumatult usin samamoodi. Kusjuures ta ei ole tavaliselt kuigivõrd agressiivne ja säästab end sõjast – kes on vikatiga mätaste vahelt heina niitnud, see teab –, sest üks tähenda nõelamine ju mesilase enda surma. Kuigi kumalased võivad sellegi šoki üle elada ning teist või kolmandatki korda nõelata. Aga neid on siiski tavamesilastest vähem ja asendajatega ei ole priisata, nii et milleks tühja riskida.

Kuid loomulikult ärgem metafoori liiga sõnasõnaliselt võtkem, sest üks ole bioloogilises reaalsuses paljutki ka sellist, mis meie pilti praegu ei sobi: valdavalt on ju tegemist emaste isenditega, kes peavad peres ka armutat võimuvõitlust, kusjuures isased on relvitud ja ohutud ning ilmuvad lühikeseks ajaks välja alles suve lõpul, olles suures vähemuses. Talveti ehk üle

talve jäävad ellu aga paraku vaid noored viljastatud emakumalased, nii et pere elutsükel on seega ainult üheaastane... Eks kaldu metafooreid ikka olema ühekülgsed, üldistama vaid aspektiti.

Sestap, jätkakem kuvandipõhiselt, mitte zoosemiootiliselt: maamesimumm, nagu Jüri Talvet teda ise nimetab, lendab pesast välja üle õitsevate aasade, levitab eoseid ja õietolmu oma karvakeste küljest – nagu meiegi komparativistidena püüame tutvustada oma kultuuri sillerdusi välismaal, sealsete lõputute rohulehtede vahel. Seejärel aga tuleme truult tagasi kogutud toitva nektariga, millest toodetud mee abil pesakond elus püsib. Jüri Talveti programm ei ole seega ühepoolne, nagu luuletas kord pagulane Henrik Visnapuu luuletuses „Nii kinni“: „Uss kinni on oma urus / ja mätas kinni on murus, / nii kinni mu mõte kodumaas“ (Visnapuu 1993: 399). Jüri on kahtlemata küll oma maa mätas kinni, kuid mitte kinni löödud ja kinni jäänud. Tema lahtine külg on samavõrd oluline kui „kinnine“: ta suhtleb vabalt üle maailma, nii et tasakaalus on mõlemad poolused.

Olen istunud Jüri Talvetiga akadeemilistel koosolekutel, kaitsmistel – ja alati nautinud tema vankumatut veendumust, et esmatähtis on meile kui kirjandusteadlastele eesti kultuur ning selle mõistmine, mille me asetame seejärel laiemasse maailma konteksti. See on lähtepind ehk meie oma mätas, mille otsast seame globaalseid sihte. Sest maailma lõputust varamust ei soovita ta keskenduda millelegi juhuslikult, mis meile just mitte väga korda ei lähe, kõige rohkem ehk uurijale üksi, vaid eeskätt ikka sellele, millel on tõlkes üldisemat väärtust, mis meid kõiki rikastab ja meiega rohkem seostub. See ei ole abstraktne hoiak, vaid pigem didaktiline ehk rakenduslik: eesmärgiks on see, mis on meie vaimuelule tähtsam, mitte valimatu vahendamine. Mida kõike huvitavat ja maitsvat võib maamesimumm oma teekonnal kohata, aga tal on siiski oma kindel kava, usaldatav omailm, mis rohkem korda läheb kui muu kirev. See kõige olulisem on tarvis aga teadmiste ja intuitsiooni põhjal ära tunda, sest paljugi olulist võib selguda alles aastate pärast. Et kuidas me teame, mis on tähtis praegu või kaugemas tulevikus? Professionaalidel on vastamisel kahtlemata eeliseid, eriti mis puutub kestvamasse mõtmesse.

Paar tõestavat viidet. Tsiteerin esmalt üht Jüri Talveti poolt (tagasihoidlikult anonüümselt) sõnastatud määratlust Eesti Võrdleva Kirjandusteaduse Assotsiatsiooni kodulehel, mis rakendab ilmekalt seda kujundlikult väljendatud maamesilase ideed, suunaga maailmast Eestisse ja siit omakorda väljapoole:

Assotsiatsioon asutati eesmärgiga avada maailma uutele filosoofilis-kirjanduslikele ideedele tee Eestisse ja samal ajal tutvustada laiemale maailmale Eesti kirjanduslikku ja kulturooloogilist mõtet, mis niisamuti nagu siinne kirjandus pelgalt keelelistel põhjustel – tegu on väikerahva keelega – on tänini kuulunud maailma „vaikivate kirjanduste“ suurde perre, mis peamiste läänemaailma keelte alal teenimatult tähelepanuta on jäänud.³

3 Vt <http://www.ut.ee/inlit/introduction.html#est>.

Niimoodi: maamesilasena meesaagiga koju ja kodunt uuesti välja, omaenda tolmuttera-kestega kasuka küljes. Visalt, andunult, kirglikult – järelejätmata.

Teine näide. Ajakirja Akadeemia 2005. aasta juuninumbrist leiame Jüri Talveti traktaadi „Võrdlev kirjandusuurimine: *edaphos* ja *episteme*“ (Talvet 2005). Seal on seesama maamesilase põhimõte ehk jürilik meetod ja nägemisviis kreekaakeelsete terminitega kõrgskolastiliselt väljendatud. Visiooni struktuur ja mõistevõrk on siiski lihtne: *edaphos* tähendas vanakreeka keeles: alus, pinnas, maapind. Näiteks ka laevatrümm, maja esimene korrus, teekate. Seega pinnas, aluspõhi, lähteala. *Edaphos* on kultuuriuurimise aluspind, millest peab lähtuma *episteme* – teadmine, tõlgendamine, seostamine, tunnetus ja teooria.

Ükskõik, kui keeruliseks võib areneda meie epistemoloogiline süsteem, teooria ja mõistevõrk, selle juur peab Jüri Talveti veendumusel toituma alati *edaphos*'est. See tähendab tõelusest, mis ei piirdu ainult metatasandil *episteme*'ga ja seda loovate-kujundavate diskurside ehk tegelikkust konstrueerivate, omavahel konkureerivate tõerežiimidega. Maamesilane lendab välja ikka oma mätta seest, milliseid figuure ta oma trajektooriga ei tõmbaks; ta ei karga metsast puu otsast ega kuku kuu pealt. Me lähtume eesti kirjandusest ühelt poolt ja maailmakirjandusest teiselt poolt, neis mõlemas loodud sõnakunsteostest kui kindlast pinnasest, millele toetudes võime nähtusi seostada ning tõlgendada, võrdluste analoogiates ja kontrastides relatsioonide tõel ilmuda lastes.

Talvet on veendunud, et võrdlev kirjandusuurimus ei ole niisiis seotud ainult teooriaga, meetodiga, võrdluses ilmneva metatasandi teadmise, vaid oluliselt-eluliselt ikka oma lähteobjektiga, oma kindla eeldusega. Võrdlemine teistega on *episteme*, ent lähtumine oma nähtuse erilisusest on seos *edaphos*'ega. Meil tuleb suhestada omaenda tõelust teiste tõelusega, nagu ka tõelust kirjanduses tõelusega väljaspool kirjandust, elus ja ajaloos. Seega võrdlemine ja vastandamine peab jääma seotuks nii sisu kui ka väljendusviisi aspektidega, nii alusmaterjali objektiivsusega kui ka käsitlusviisi, tähendusloome, seostamise, sõnavara ja süntaksi, valitud keeleregistritega ehk väljenduse objektiivsusega. Jää maale truuks, ütles ka Hölderlinile toetuv Heidegger. Need kaks saksa geeniust ei ole just küll Talveti lemmikautorid, aga selletaoline mõte talle kahtlemata sobib.

Niisiis ütleb Talvet, et tarvis on kujundada endale küllaldane aluspõhi, milles leidub paljutki ka kirjandusvälist, tegelikkusega seotut, mis ei piirdu ainult kirjanduslik-esteetilisega. Ajalik tõelus peab olema alusena ikka kohal, see käib territooriumiga kaasas. Samas ei saa komparativist keskenduda üksnes teost ümbritsevale positivistlikule või tekstuaalsele tõelusele, vaid tal tuleb suhestada reaalsus väljaspool teost kujundlikult üldistava tõelusega teoses endas. Nii arendab aluspinnast lugupidamine meie hädatarvilist empaatiavõimet, teiste mõistmise meelt, ilma milleta ei ole mingit mõistlikku võrdlevat menetlust.

Jüri Talvetit refereerides: kirjandusteadlane on teadlane-filosoof, kes peab mõistma maailma, aga samas jääma avatuks ka meelelisele tajule, poeetilisele tundlikkusele. Tal tuleb integreerida intellektuaalne teadmine ja hingeline vastuvõtt, sest ta ei saa omaenda isiklikku

osalust tunnetusprotsessist eemale jätta. Niisiis peab kirjanduse tõlgendamise väli jääma loovisikutele avatuks, kuna ainuüksi akadeemilisele lähenemisele ei saa meie erialal toetuda.

Kirjandusloos lõikuvad seega nii aluspinnas kui ka käsitlus. Kusjuures ammendunud põllud tuleb vahelduseks ka sööti jätta, nii et talupoja mitmeväljasüsteem kehtib ka humanitaarias. Peame jätkama oma järjekindlat üritust laiendada *edaphos*'t, et nii elavdada uut *episteme*'t, mis avab meile teisi horisonte. See ongi Oma ja Teise suhestamise olemus ehk rahvuskirjanduste paigutamine laiemasse konteksti.

„Võrdlev *edaphos* aktiveerib ja dünamiseerib lakkamatult kirjandusuurimise *episteme*'t,“ võtab meie õpetaja oma kogemuse kokku (Talvet 2005: 1149). Tsiteerin tähendusrikkalt tema järgnevat lauset, mis kõneleb selle meetodi sisenemisest praktikasse:

Näiteks võib teoks saada põhjalik, näilikult ammendav uurimus mõne rahvuskultuuri „oma“ kirjaniku loomingust, ent niipea kui asetada tema looming kirjanduse laiemasse rahvusülelisse konteksti, ilmuvad uued perspektiivid, loomingu ümberväärtustus võib osutada möödapääsmatuks. (Samas.)

Ja mis on tulemuseks? Loomulikult Jüri Talveti enda Juhan Liiv: uutes seostes monograafia ja suurt huvi äratanud maailmatõlgetena. Seega võime meiegi tasahaaval rikastada maailmakirjandust, vähemasti selle nii-öelda passiivset kaanonit – nagu Talvet seda nimetab (Talvet 2015b: 32–36) – mis ühest või teisest vaatevinklist võib vahel muutuda ju ka perifeerselt aktiivseks. See on vabalt meie võimuses. Heine, Lorca, Whitman – ja Juhan Liiv... Miks mitte, väga loomulik mõte, vähemalt mingites meie jaoks soodsalt ja vastuvõtlikult avardunud kontekstides. Nõnda ka Talveti käsitluses Petersoni või „Kalevipojaga“, ja aina edasi järgnevat ajatelge pidi.

Ma arvan seejuures, ühendväljateoreetilise didaktikuna (vt Merilai 2013), et komparativistidena ei ole meil mingit põhjust vastanduda ka teistele meetoditele nende kirevas paljususes, sest üks tähenda pluralism iseenesest juba toimimist võrdlervas kontekstis, kus astuvad dialoogi mis tahes lähenemisviisid ja nende keeled, võrdlusaspektid ja vaatepunktid – erinevad toitepinnased koos neist puhkevate vaimuviljadega. Seega võrdlusesse ei astu mitte ainult *edaphos*'ed kui eeldused, vaid ka erinevad *episteme*'d kui tõlgendavad tulemused.

Väikesesse kultuuri ehk perifeeriasse kuulujatel on siin isegi omad eelised, arvab Jüri Talvet optimistlikult: sest neile on juba algusest kaasa antud ka mingi muu areaali tundmine peale tsentri valdamise. Sellisena võime alustada oma suurte eelkäijate üleslugemist juba Kristian Jaak Petersonist, usub Talvet: me oleme ka ise võimelised täiesti uuteks, väliste eeskujudeta algusteks, nii et mitte kõik meie maal tekkinu ei saa olla ainuüksi eeskujudid matkiv tõlkimine. Seda enesestmõistetavat mõtet kaitstes polemiseerib Talvet ühtlasi Jaan Unduskiga, nagu võib lugeda tema värske artiklikogumiku „Luulest“ kahest esimestest artiklist, millest esimene on varem avaldatud ingliskeelsena, teine aga ilmub esmakordselt (Talvet 2015a, 2015b).

Nimelt ei taha noorem kolleeg (Undusk 2012) teips uskuda, et Petersoni „saledad stroofid“ (Jaak Põldmäe meelest pigem pseudostroofid, vt Põldmäe 2002: 204–205) võiksid olla isetekkelised. Petersoni radikaalset originaalsust meie tõlkeliseks peetavas kultuuris mitte

mööndes satub Undusk aga püsti hätta Riia geeniuse deistlike oodide võimalike eeskujude tuvastamisel, sest kuidagi ei jää Pindarose mäta alla kinni see, mis Klopstocki mäta alla kinni peab jääma. Jüri Talvet, ise luuletajana, on tulemuse hindamisel palju söakam ja minu silmis ka tõepärasem, sest saan toetuda siinkohal ka omaenda Petersoni-tõlgendusele (Merilai 2011). Küllap mõistab maamesilane nõristada ka omaenda linnupiima, kuigi ilmselt väiksemates kogustes, aga oma pere käredele siiski piisavalt, ega pea seda aina hiivama ehk nautima tingimata mujalt. Nii et Peterson ei kuulu Talveti perra maailmakirjandusse mitte ainult selle tsentri ja kaanoni andeka matkijana, mida püüab tuvastada episteemiline vormianalüüs, vaid me esiluuletaja ei tarvitsenud end kammitseada ainuüksi lääne traditsiooniga, kuna suutis iseseisvalt alustada ka midagi täiesti uut. Ta rajas omale uue territooriumi ja andis sellele esimesena mõõdu, mis on saanud nüüd meie kõigi omaks.

Osundagem õpetajat:

Minu teine peamine tees on see, et vormianalüüs iseenesest saab vaevalt olla ammendav, kui soovida kindlaks teha poeetilise ja kirjandusliku loomingu algupära. Undusk möönab õigesti, et Petersoni luuletused pakuvad varaseimal kujul näite eesti keeles loodud maailmakirjandusest – ses mõttes, et Peterson tegutses traditsioonis, mis pärines lääne kultuurikaanoni keskustest. Omalt poolt läheksin kaugemale, väites, et ehtsalt „sümbiootilise“ loovisiksusena ei kammitsenud Peterson oma luulet lääne traditsiooni. Ammutades oma filosoofia alandatud rahva ja keele kohalik-etnilistest ajaloolistest oludest, Põhjala mütoloogiast ja elutundest, samuti juba varakult tõrjudes mistahes lääne luuletraditsiooni lõppriimi mustreid, panustas Peterson [M]aailmakirjandusse kui tõeliselt algupärane Euroopa „ääre“-luuletaja. (Talvet 2015b: 39–40.)

„Loomingu maailm on tõesti pidevas muutumises,“ ütleb Jüri Talvet: „Olgu globaliseerumisega põimudes või sellele vastandudes – kirjanike ja kirjandusõpetlaste avangard jätkab oma vastupanu-missiooni“ (Talvet 2015b: 41). Siit ka tema ideoloogiline programm ehk varasema väärika mudeli ülesvõtmine ja uue sisuga täitmine: meil tuleb nõukogudeaegne vastupanuvaim üle kanda uuele pingeväljale – opositsiooniks manipuleeriva ja kalkuleeriva, humaansust võõrandava ja kultuursust tühistava, kasumit fetišeeriva tootmise ja äri vastu, mis saastab nii bio- kui ka noosfääri, hävitades elurikkust ja maailma tasakaalu. Ei olegi tähtis, hoiatab meie mentor, kas diktatuur on tugev või nõrk, parem- või vasakpoolne, poliitilis-ideoloogiline või äriline – see laastab maad ja vaesestab hinge (Talvet 2015b: 28). Ning siis hääbub ka maamesimummude mahe sumin me liigirikastel puisniitudel. Seega: kes soovib meie kultuurmaastikule jätku, haarab vikati.

Kirjandus

Brauneiss, Leopold 2010. Tintinnabuli: An Introduction. – Enzo Restagno, Leopold Brauneiss, Saale Kareda, Arvo Pärt in Conversation. Dublin: Dalkey Archive Press, pp. 109–162.

Kirs, Tanar 2015. Juhan Liivi käsitus luulekunstist. – *Methis: Studia humaniora Estonica*, nr 16, lk 67–85. – DOI: 10.7592/methis.v13i16.12453.

Merilai, Arne 2013. Kirjandusteoreetilise ühendvälja poole. – *Methis: Studia Humaniora Estonica*, nr 12, lk 7–17. – DOI: 10.7592/methis.v9i12.1089.

Merilai, Arne 2011. Eesti luule geenius: Kristian Jaak Peterson (14. III 1901 – 4. VIII 1822). – Arne Merilai, Vokimeister: Kriitilisi konstruktsioone 1990–2011. (*Studia Litteraria Estonica*, 11). Toim A. Merilai, L. Tooming. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, lk 505–511.

Shenton, Andrew 2012. *The Cambridge Companion to Arvo Pärt*. Cambridge: Cambridge University Press. – DOI: 10.1017/ccol9781107009899.

Talvet, Jüri 2012. Juhan Liivi luule: Monograafia. [Tallinn:] Tänapäev.

Talvet, Jüri 2015a. Moe, ofitsialismi ja vastupanu kohmetu koosolu Ida-Euroopa Balti perifeerias: K. J. Petersoni luule algupärast. – Jüri Talvet, Luulest. Koost J. Talvet. Toim E. Süvalep, A. Merilai. (*Studia litteraria Estonica*, 16). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, lk 11–25.

Talvet, Jüri 2015b. Väikekeelte kirjanikud globaliseerimisajastul. – Jüri Talvet, Luulest. Koost J. Talvet. Toim E. Süvalep, A. Merilai. (*Studia litteraria Estonica*, 16). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, lk 26–42.

Talvet, Jüri 2005. Võrdlev kirjandusuurimine: *edaphos* ja *episteme*. – *Akadeemia*, nr 6, lk 1147–1159.

Undusk, Jaan 2012. Eesti Pindaros: K. J. Petersoni oodide vaimuloolisest taustast. – *Keel ja Kirjandus*, nr 1, lk 11–29; nr 2, lk 103–122.

Visnapuu, Henrik 1993. *Mu ahastus ja armastus*. Tallinn: Eesti Raamat.

Veebiallikad

Estonian Association of Comparative Literature and Interlitteraria. – <http://www.ut.ee/inlit/introduction.html#est> (07.12.2016).

Arne Merilai – Tartu Ülikooli eesti kirjanduse professor (2011), varem kirjandusteooria dotsent. Tema peamiseks uurimisalaks on rahvuskirjandus maailmakirjanduse kontekstis: võrdleva poeetika, analüütilise pragmapoeetika ja teoreetilise ühendvälja alusel. Ta on üks viljakamaid kirjandusuurijaid Eestis, Eesti Kirjanike Liidu liige, esseist, kriitik ja ilukirjanduslike teoste autor.

E-post: arne.merilai[at]ut.ee

On Jüri Talvet's Comparative Method

Arne Merilai

Keywords: Estonian literature, world literature, comparative literary science, research methods, Jüri Talvet

The article aims at defining the comparative method of Jüri Talvet, professor of comparative literature. This can be carried out by an application of Talvet's own metaphor for himself – a bumble bee, or via two concepts elaborated by him – *edaphos* (base) and *episteme* (knowledge). The bumble bee, by nature more reclusive and peaceful but somehow more attractive looks than a regular bee flies out from its modest sod nest across blooming meadows, disseminating homely pollen among the leaves of grass of the wide world. Then it faithfully returns with nourishing nectar that feeds its family. As chairman of the Estonian Comparative Literature Association, and founder and editor-in-chief of the comparative literature journal *Interlitteraria*, Talvet has written: "Its purpose is to channel new literary-philosophical ideas from the international area to Estonia and, at the same time, to spread knowledge about Estonian literary and philosophical studies outside Estonia, as well as to let the wider world have some idea of Estonian literature itself which, because of the language barrier, has belonged traditionally to the majority of "silent" literatures of the world, unjustly ignored by the area of the dominant Western languages." Yet, no matter how complex our theoretical meta-systems and conceptual framework – *episteme* – might develop, it always needs to be firmly based on *edaphos* as its foundation, that is, on works of literature and national literary histories. By extending the comparative *edaphos*, we also enrich the world's *episteme*. It is therefore not surprising that, as a scholar with extensive knowledge of world literature, Talvet has great affinity for tellurism, an aesthetic concept used in Hispanic cultures that is largely unknown to the English-speaking world.

Arne Merilai – Professor and Head of the Chair of Estonian Literature (2011) at the University of Tartu, former associate professor of literary theory. His main area of research is national literature in the context of world literature informed by comparative poetics, analytic pragmapoetics and literary unified field theory. He ranks among the most prolific literary scholars in Estonia. He is a member of the Estonian Writers' Union, the author of two collections of poetry, a play, and a novel.

E-mail: arne.merilai[at]ut.ee